

Representantforslag 73 S

(2014–2015)

fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Tove Karoline Knutsen, Stine Renate Håheim, Lise Christoffersen, Sonja Mandt og Knut Storberget

Dokument 8:73 S (2014–2015)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Tove Karoline Knutsen, Stine Renate Håheim, Lise Christoffersen, Sonja Mandt og Knut Storberget om kvalitet i krisesentertilbudet

Til Stortinget

Bakgrunn

Fra 1. januar 2010 ble krisesentertilbudet en lov-pålagt oppgave for norske kommuner. Loven pålegger alle kommuner i landet å tilby sine innbyggere ett eller flere krisetiltak tilsvarende et godt utbygd krisesenter. Det statlige tilskuddet til krisesentertilbudene ble lagt inn i de kommunale rammene. Det betyr at fra 1. januar 2010 sto kommunene for 100 pst. av driftsutgiftene ved landets krisetiltak. Det er også lovbestemt at både menn og kvinner har rett på tilbud fra krisesentrene. Forslagsstillerne er opptatt av å sikre kvaliteten i krisesentertilbudet som skal gis i alle landets kommuner, for alle innbyggere, og mener det er viktig å innføre nye tiltak for å sikre både kvalitet og likhet i tilbudet over hele landet.

2. februar 2015 leverte Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) en evaluering over kommunenes implementering av krisesenterlova, etter oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Oppdraget var å vurdere om krisesentertilbudene i kommunene har utviklet seg i tråd med lovens krav etter innføringen av krisesenterlova. Evalueringen viser at de fleste kommunene nå bidrar til å finansiere et krisesentertilbud til både menn og kvinner, slik loven krever. NOVA skriver i sin rapport at hovedbildet er at kommunene søker å oppfylle kravene i krisesenterlova gjennom å overta eller

knytte seg til eksisterende krisesenter. Det overordnede spørsmålet i rapporten er om krisesentertilbudet i kommunene er på vei mot å oppfylle lovens krav til et godt og helhetlig tilbud for de målgruppene loven definerer. En hovedkonklusjon i evalueringen er at dette i stor grad er tilfelle for tilbudet som gis voldsutsatte av krisesentrene, på sentrene. Evalueringen viser at brukerne av krisesentrene er gjennomgående svært fornøyde med hjelpen de mottar og at tilbudet til barn på krisesenter har blitt bedre. Videre viser rapporten at kompetansen til de ansatte ved krisesentrene er blitt bedre og at majoriteten av sentrene nå har egne barnefaglige ansvarlige. Evalueringen viser også at kommunene samlet sett bruker mer midler på krisesentertilbudet nå enn før loven ble innført, og at kapasiteten på landsbasis har økt. Forslagsstillerne er glade for at krisesenterlova som ble innført under regjeringen Stoltenberg II, ser ut til å ha styrket tilbudet til de voldsutsatte.

Samtidig viser evalueringen også til utfordringer og mål som ikke ser ut til å være nådd. Det vises til utfordringer knyttet til kommunenes tilbud til grupper med tilleggsproblematikk, at kommunene ikke er i mål med å samordne hjelpetiltak for voldsutsatte i en sammenhengende tiltakskjede, og at ansvarsforholdene i reetableringsfasen er uklare. Evalueringen viser også at mange kommuner mangler handlingsplaner for arbeid mot vold i nære relasjoner. Også informasjon om krisesentertilbudene mangler. Dette mener forslagsstillerne det er svært viktig å ta tak i, og fremmer derfor en rekke forslag for å styrke krisesentertilbudet over hele landet. Forslagsstillerne mener også at forskning på krisesentertilbudet er viktig, og mener regjeringen bør igangsette forskning som følger utviklingen i krisesentertilbudene over tid.

Et helhetlig tilbud for voldsutsatte

Det finnes 46 krisesentre i Norge, og de skal være et lavterskeltilbud uten krav om henvisning. Krisesentrene skal gi råd, støtte og veiledning til personer som har vært utsatt for mishandling, overgrep eller vold i hjemmet, og skal gi voldsutsatte og deres barn et midlertidig tilbud. Forslagsstillerne vil peke på det totale krisesentertilbudet som offer for vold i nære relasjoner har rett på, og vil vise til at dette tilbudet går utover den perioden man befinner seg på et krisesenter. Hjelp og støtte etter et eventuelt opphold på krisesenter er avgjørende for at volds ofre skal kunne reetablere seg i bolig, og få nødvendig trygghet for å leve sine liv. Forslagsstillerne vil vise til at NOVAs evaluering peker på at det fremdeles er utfordringer når det gjelder å samordne hjelpetiltakene for voldsutsatte samt at ansvarsforholdene i reetableringsfasen er uklare.

Forslagsstillerne mener det er viktig at alle kommuner har et akutt tilbud til personer som trenger et krisesentertilbud, og mener det er behov for et rundskriv som påpeker ansvaret kommunene har for dette. For flere personer kan det være behov for et midlertidig sted å oppholde seg frem til han eller hun ankommer et krisesenter, og dette må kommunene settes i stand til å tilby. Dette er etter forslagsstillerne mening ikke godt nok ivare tatt i dag. Forslagsstillerne mener regjeringen må redegjøre for Stortinget om hvorvidt dagens geografiske dekning er i tråd med forutsetningen om at krisesentertilbudet skal være et reelt lavterskeltilbud.

Tilbud til menn og deres barn må bedres

Krisesentertilbudet skal gis til både menn og kvinner. Forslagsstillerne er opptatt av at tilbudet legges bedre til rette for menn og deres barn. NOVAs evaluering viser at det å gjennomføre kravet til atskillelse av manns- og kvinnetilbudene, kan innebære at mannstilbudene ikke oppfyller andre krav i loven som kravet til kvalitet, herunder individuell tilrettelegging, trygghet/sikring av lokaler, kravet til døgnåpen tjeneste og ellers likeverdighet i tilbudet til menn. Evalueringen viser at det å gjennomføre fysisk atskillelse i enkelte situasjoner ikke bare er en forskjellsbehandling av menn og kvinner, men også en forskjellsbehandling av barna, fordi kvinnenes barn får et bedre tilbud med flere felles aktiviteter enn mennenes barn. Forslagsstillerne mener derfor at regjeringen bør sette kommunene i stand til å bedre krisesentertilbudet til menn og deres barn, både når det gjelder fysisk standard og sikkerhet i lokalene.

Barn på krisesenter

Barn skal ha de samme rettighetene når de oppholder seg på et krisesenter, som når de bor hjemme.

Et viktig formål med krisesenterlova av 2010 var å sikre god ivaretagelse av barn. Mange av de voldsutsatte som trenger et krisesentertilbud, har barn. Tall fra 2013 viser at 1 746 barn var registrert som beboere ved krisesentrene, og NOVAs evaluering viser at de aller fleste barn kommer i følge med mor. Før 2010 var det ikke registrert barn i følge med far. I 2010 var det registrert 11 barn i følge med far, i 2011 var det registrert 37, og i 2012 var det registrert 40 barn i følge med far. NOVAs evaluering viser at loven har hatt en positiv betydning for barns situasjon på krisesentrene, at krisesentrenes kontakt med barnevernet er blitt mer formalisert etter innføringen av loven, og at antallet bekymringsmeldinger til barnevernet fra sentrene har økt. Forslagsstillerne merker seg at situasjonen til barn som kommer i følge med fedre, er dårligere enn for de barna som kommer med mor. Antallet barn som kommer i følge med far er foreløpig lavt, men NOVA peker på at det er viktig å være oppmerksom på at det har vært en økning etter innføringen av loven.

Forslagsstillerne er svært opptatt av å sikre barnas rettssikkerhet og trygghet, og mener det trengs mer oppmerksomhet om tilrettelegging og oppfølging, både på krisesenter, men også i barnehage eller på skole. Forslagsstillerne er bekymret over at det er for ulike tilbud i landet og at kvaliteten varierer. Forslagsstillerne mener regjeringen må utarbeide ny forskriftshjemmel i krisesenterlova, slik at innhold og kvalitet i tilbudet kan reguleres nærmere. Forslagsstillerne mener også at regjeringen må sørge for at barn som benytter krisesenteret, får ivare tatt sine rettigheter, herunder at de får fortsette å gå på skole eller barnehage, enten ved å fortsette på sin egen eller en annen skole eller barnehage, eller ved at det gis et skole- eller barnehagetilbud ved det krisesenteret barnet oppholder seg på. Videre mener forslagsstillerne at regjeringen må sørge for at barn som kommer til krisesenteret sammen med mor eller far, får individuell tilrettelagt informasjon, herunder informasjon om hva de kan tilbys, hvem de kan henvende seg til og hvordan de skal forholde seg til en eventuell hemmelig adresse.

Det er positivt at NOVAs evaluering viser at de fleste krisesentrene nå har barnefaglig ansvarlige. Forslagsstillerne mener det må sikres at alle sentrene har dette, og mener derfor at regjeringen bør utarbeide forskrift om kompetansekrav som pålegger kommunene å ha personale med barnefaglig kompetanse ved sitt krisesentertilbud – for å sørge for at barn gis individuell oppfølging og at barnets rettigheter blir ivare tatt. Forslagsstillerne mener også at krisesenterstatistikken som føres også må inkludere informasjon om barna ved krisesentrene og om hvilket tilbud de gis.

Samarbeid

Samarbeid med andre instanser er avgjørende for å lykkes med et godt krisesentertilbud. Forslagsstillerne mener samarbeidet mellom krisesentrene, politiet og barnevernet må styrkes, noe også NOVAs evaluering slår fast.

Forslagsstillerne mener det er viktig å formalisere samarbeidet mellom krisesentrene, politiet, barnevernet og kommunen, og mener det må utarbeides forpliktende skriftlige samarbeidsavtaler mellom disse instansene. Samarbeidsavtalene må forankres på ledelsesnivå i alle instansene og tas med i beredskapsråd og Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT-samarbeid).

Forslagsstillerne mener det bør stilles krav til at alle kommuner utarbeider handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, som også omtaler kommunenes krisesentertilbud og rutiner for samarbeid mellom de relevante etater. NOVAs evaluering peker også på at det er mange som ikke har utarbeidet slike planer. Forslagsstillerne mener at slike planer er viktige for å få til et godt samarbeid mellom de rette instansene i kommunene, samtidig som det vil bidra til nødvendig lokalpolitisk oppmerksomhet om arbeidet mot vold i nære relasjoner.

Voldsutsatte med nedsatt funksjonsevne / tilleggsproblematikk

Mange av landets krisesentre er ikke tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne. Forslagsstillerne mener at regjeringen må sikre at alle krisesentrene er universelt utformet. Forslagsstillerne vil også vise til NOVAs evaluering som sier at lovens krav til å gi personer med tilleggsproblematikk et tilfredsstillende tilbud, ikke er oppfylt. Forslagsstillerne mener regjeringen må følge opp anbefalingene om bedring av tilbudet til voldsutsatte med funksjonsnedsettelse, som er omtalt i NOVA-evalueringen.

Reetablering og kommunenes ansvar for bolig

Kommunene har ansvaret for krisesentertilbudet, også når et opphold på et krisesenter er over. Kommunene har ansvar for oppfølging i reetableringsfasen. Forslagsstillerne merker seg at det er utfordringer i flere kommuner når det gjelder rett og hjelp til bolig etter opphold på krisesenter, noe også NOVAs evaluering slår fast. Forslagsstillerne mener regjeringen må stille krav til at alle kommuner skal ha egne boligplaner hvor sosial boligpolitikk, og kommunenes oppfølging av ofre for vold i nære relasjoner som har behov for bolig i reetableringsfasen, bør inngå.

Forslagsstillerne er bekymret over at så mange som 17 pst. av kvinner som har mottatt hjelp på krisesenter, drar hjem til en voldsutøver etter oppholdet. Rapport over krisesentertilbudet fra 2013 peker på at det er en noe lavere andel enn tidligere, men forslags-

stillerne mener at andelen fortsatt er for høy. Målet med krisesenterhjelp og arbeid mot vold i nære relasjoner må være å veilede og hjelpe både kvinner og menn til et liv uten vold. Det trengs flere tiltak for å styrke tilbudet i reetableringsfasen.

Overgangsbolig

Forslagsstillerne mener det foreligger et behov for et mer langvarig botilbud og oppfølging enn hva voldsutsatte tilbys i dag. Forslagsstillerne vil vise til Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) som har utarbeidet en rapport og et forslag om å opprette overgangsboliger for å kunne gi et tilfredsstillende botilbud og oppfølging i reetableringsfasen. Et slikt forslag kan bety at det opprettes et behovsprøvd tilbud som voldsutsatte kan benytte seg av etter endt opphold på krisesenter. Tilbudet kan omfatte både en egnet bolig og tilstrekkelig oppfølging fra det offentlige. Ved endt opphold på et krisesenter vil de voldsutsatte ikke lenger være i en akutt situasjon, men et opphold på et krisesenter vil ikke alltid være tilstrekkelig rehabiliterende. Noen av de voldsutsatte har behov for en gradvis tilvenning til å bo alene og reetablere seg.

Forslagsstillerne vil vise til at Bergen kommune gir voldsutsatte som har behov for det, tilbud om overgangsbolig etter endt opphold på krisesenter. Her kan de voldsutsatte bo fra tre til tolv måneder. Forslagsstillerne mener regjeringen bør utrede behovet og muligheten for overgangsboliger, og nytte seg av erfaringene som ligger fra blant andre Bergen kommune. Forslagsstillerne mener også at regjeringen etter en slik utredning bør vurdere øremerkede midler til kommunene for å etablere et slikt tilbud.

Individuell plan for voldsutsatte

Forslagsstillerne mener at den enkelte voldsutsatte må følges opp bedre, gjennom en individuell plan (IP). Voldens omfattende konsekvenser innebærer at en del voldsutsatte trenger hjelp fra flere tjenester. En IP kan være et virkemiddel for å sikre at voldsutsatte får et helhetlig, koordinert og individuelt tilpasset hjelpetilbud. Forslagsstillerne viser til krisesenterlova § 4, andre ledd, og stortingsmelding om forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner, Meld. St. 15 (2012–2013), som omtaler dette nærmere. Tilbud om tjenester etter krisesenterlova kan inngå som ledd i samordning av IP etter annen lovgivning. Erfaringer med bruk av IP for personer utsatt for vold i nære relasjoner skal ifølge regjeringens handlingsplan «Et liv uten vold» kartlegges innen 2015. Forslagsstillerne etterlyser denne kartleggingen, og mener regjeringen må legge frem en evaluering og kartlegging om bruk av IP for voldsutsatte som har eller har hatt behov for flere tjenester.

Tilsyn av krisesentrene

Fylkesmannens tilsyn skal rette seg mot de systemer kommunen har opprettet for å sikre at krisesenter-tilbudet oppfyller lovens krav. Dette innebærer at Fylkesmannen skal rette sitt tilsyn mot kommunen og ikke det enkelte krisesenter. Fylkesmannen står fritt til å vurdere hvilken tilsynsmetode som skal benyttes. Forslagsstillerne vil vise til at det ikke er fastsatt nærmere bestemmelser om omfang eller hyppighet av tilsynsarbeidet. Forslagsstillerne mener tilsyn om hvorvidt krisesentertilbudet oppfyller lovens krav er en viktig kvalitetssikring, og merker seg at det per i dag ikke finnes en fullstendig oversikt over hvor mange tilsyn som er foretatt eller hvor og når tilsynet er foretatt. Forslagsstillerne mener regjeringen bør vurdere tiltak som styrker Fylkesmannens tilsyn med at kommunene oppfyller pliktene etter krisesenterlova. Forslagsstillerne foreslår at regjeringen utgir et rundskriv om omfanget av Fylkesmannens tilsyn med at kommunene oppfyller pliktene pålagt etter krisesenterlova §§ 2, 3, 4 og 8, og at regjeringen vurderer lovendring som regulerer hyppigheten av tilsyn med at kommunene oppfyller pliktene pålagt i de samme paragrafene.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til ny forskriftshjemmel i krisesenterlova, slik at innhold og kvalitet i kommunenes krisesentertilbud kan reguleres nærmere.
2. Stortinget ber regjeringen utgi et rundskriv som påpeker ansvaret kommunene har for å gi et akutt krisesentertilbud.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at utviklingen i krisesentertilbudene følges tett over tid.
4. Stortinget ber regjeringen utarbeide forskrift om kompetansekrav som pålegger kommunene å ha personale med barnefaglig kompetanse ved sitt krisesentertilbud, for å sørge for at barn gis individuell oppfølging og at barnets rettigheter blir ivaretatt.
5. Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som kommer til krisesenteret sammen med mor eller far, får individuell tilrettelagt informasjon, herunder informasjon om hva de kan tilbys, hvem de kan henvende seg til, og hvordan de skal forholde seg til en eventuell hemmelig adresse.
6. Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som benytter krisesentertilbudet, får ivaretatt sine rettigheter, herunder at de får fortsette å gå på skole eller barnehage, enten ved å fortsette på sin egen eller en annen skole eller barnehage.
7. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som formaliserer samarbeidet mellom krisesentertilbudet og andre deler av tjenesteapparatet, slik at kvinner, menn og barn utsatt for vold i nære relasjoner, vil få en helhetlig bistand og oppfølging i den tiden de benytter dagtilbud eller heldøgns overnattingstilbud, og i reetableringsfasen.
8. Stortinget ber regjeringen sette kommunene i stand til å hente inn etterslepet i fysisk standard og sikkerhet som finnes ved flere krisesentre i dag, for blant annet å bedre krisesentertilbudet til menn og deres barn.
9. Stortinget ber regjeringen redegjøre for Stortinget på egnet måte om hvorvidt dagens geografiske dekning er i tråd med forutsetningen om at krisesentertilbudet skal være et reelt lavterskeltilbud.
10. Stortinget ber regjeringen utrede ulike modeller for krisesentertilbud for voldsutsatte med tilleggsproblematikk, herunder rusmiddelavhengighet og psykiske lidelser.
11. Stortinget ber regjeringen følge opp anbefalinger om bedring av tilbud til voldsutsatte med funksjonsnedsettelse, jf. NOVAs evaluering av kommunenes implementering av krisesenterlova.
12. Stortinget ber regjeringen utgi rundskriv om omfanget av Fylkesmannens tilsyn med at kommunene oppfyller pliktene pålagt etter krisesenterlova §§ 2, 3, 4 og 8.
13. Stortinget ber regjeringen vurdere lovendring som regulerer hyppigheten av tilsyn med at kommunene oppfyller pliktene pålagt etter krisesenterlova §§ 2, 3, 4 og 8.
14. Stortinget ber regjeringen sørge for at krisesenterstatistikken også inkluderer informasjon om barna ved krisesentertilbudene og hvilke tilbud disse gis.
15. Stortinget ber regjeringen evaluere og kartlegge om bruken av individuell plan for voldsutsatte som har eller har hatt behov for flere tjenester.
16. Stortinget ber regjeringen innføre krav om at alle kommuner skal utarbeide handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, der kommunens krisesentertilbud og rutiner for samarbeid mellom de relevante etater også er omtalt.
17. Stortinget ber regjeringen utrede behovet for overgangsboliger og vurdere øremerkede midler til kommunene for å etablere behovsprøvde overgangsboliger til voldsutsatte etter opphold på krisesenter, og fremme sak om det.
18. Stortinget ber regjeringen innføre krav om at alle kommuner skal ha egne boligplaner hvor sosial boligpolitikk og kommunenes oppfølging av ofre for vold i nære relasjoner som har behov for bolig i reetableringsfasen, bør inngå.

12. mars 2015